СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 45. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 9-го березня 1943. No. 45. Jersey City, N. J., Tuesday, March 9, 1943 VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Поликують до Воєнної Служби і тих, що Мають 38 Років і Більше, аж до 45 Років

ВАШИНГТОН. — Комісія Людської Сили візвала Ради Добірної Служби (Селектив Сервіс Бордс), щоби зліквідували клясу 4-Н, щоби таким чином можна було покликувати до військової служби особи, що мають 38 років, якщо буде вирішене, що їх буде можна вжити до такої ціли. Далі наказано вже більше не втягати новобранців підчас асентерунку під цю клясу. Ще далі заряджено, щоби усіх фармерських робітників, що їх уміщено в цій клясі, себто в клясі 4-Н, умістити з днем 1. травня в клясі 2-С, або 3-С. Ті фармерські робітники, що їх таким робом перенесено до цих кляс, можуть в них остати, як довго вони потрібні для фармерських робіт, і то навіть в такому випадку, коли буде покликуватись до військової служби навіть ті особи, що мають понад 38 років. Та ті, що їх забрано з кляси 4-Н, а які не мають ніякого іншого виправдання на зміну крім віку, будуть перенесені до кляси 1-А, та будуть першими, що їх покличуть до військової служби, коли будуть покликувати особи вище 38 років, та коли буде для них відповідне військове призначення.

ЯПОНІЯ ВИЗИСКУЄ РОБІТНИЧІ ТЕРТЯ В АМЕРИЦІ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ДЕМОКРАТІЄЮ

СІЯТЛ. — Заступник адмірала, Ричард Е. Бирд, промовляючи до 4,000 робітників фабрики Бовінг, заявив, що Японія слідкує дуже докладно й пильно за всіми робітничими розрухами над побережем Пацифіку, що повстали наслідком спорів за заробітну платню. Бирд заявив, що він не може сказати всього, що знає про цю справу, бо це військова тайна, але запевнив робітництво, що японська пропаганда вже давно рахувала на ті непорозуміння, а навіть їх заповідала. А робила це в першу чергу на те, щоби таким чином переконувати невтральні краї, що демократична влада не може давати собі ради, та що вільні народи не вміють собою рядити, а тим самим конкурувати підчас війни з державами „Осі". Вона ще каже, що в демократіях люди є надто індивідуалістичні та егоїстичні, щоби могли обєднатись. Ось це, казав Бирд, треба робітникам мати на увазі, як теж усім, та своєю працею і своїм поведенням доказувати, що японська пропаганда є брехлива.

НА ПОЛІ БОЮ ПОРЯДОК, АЛЕ ЯК НА ДОМАШНЬОМУ ФРОНТІ?

БРІДЖПОРТ (Конетикат). — Конґресменка Клер Бус Люс, свіжо вибрана републиканка представницею до палати послів в Вашинґтоні, визискала запрошення президента Рузтелта, звернене до нових послів, щоби його відвідали, на те, щоби написати до нього листа про те, що їй і її виборцям на души. Пише, що це буде неможливо президентови поговорити з кожним новим послом зокрема, бо це забрало б багато часу, то подає свої думки на письмі. А в тім листі вона підкресляє, що наша воєнна справа є в дуже добрих руках, при чому особливо хвалить ген. Маршала. Далі каже, що й конґрес є дуже патріотичний. І за боєві фронти вона не журиться, бо там всьо іде в найліпшому порядку. Та журить її домашній фронт. А це: тертя між військовою і фармерською програмою; поведення Комісії Людської Сили, що ніби ще досі не обчислила, скілько і де треба людських сил і тим вносить хаос у воєнну промисловість; далі журить її ще й надмірна бюрократія; а вкінці лякає її, що соціялізм або фашизм готов загрожувати демократичній формі правління.

ЗАБОРОНА РЕВІЗІЙ В СПРАВІ ЗАПАСІВ ПОЖИВИ.

НЮ ЙОРК. — Бюро Адміністратора Цін поручило своїм слідчим органам не перешукувати більше мешкань, щоби провірювати запаси консервової поживи. І то навіть тоді, коли на таку ревізію є даний судовий дозвіл. Виїмок можуть становити тільки якісь надзвичайні випадки, де є цілком певні відомости щодо цього, що хтось дійсно дуже грубо нарушив закони, що заказують нагромадження запасів поживи, згл., що наказують такі запаси зголосити владі. Зарядження відноситься до нюйорської округи. Ревізії можуть далі відбуватись але за добровільним дозволом того, кого мають перешукувати.

ПЕРЕМІГ ПАТРІОТИЗМ.

НЮ ЙОРК. — Тому місяць фаєрмани, що належать до „Юніформд Фаєрменс Асосієйшен", що є відділом Американської Федерації Праці, заявились проти того, щоби в часі війни працювати кожного тижня вісім годин довше без окремої платні. Та тепер, при новім голосованню, більшість заявилася за те, щоби таки працювати.

ДВІЧІ ВМЛІВАЛА, АЛЕ ТАКИ СКІНЧИЛА ПРОМОВУ.

ВЕЛЗЛІ (Месечусетз). — Мадам Чянг Кай-шек, що в 1917 році скінчила Велзлі Каледж, відвідала свою давню школу, спала в тій самій кімнаті, в якій спала тоді, як була студенткою, а теж виголосила до нових студенток промову, яку передавано через радіо. Як тільки зачала говорити, втратила на хвилину притомність, а потім щераз підчас промови. Причиної весь час стояла норска і держала „смелінґ солт", щоби тим чином скоро привертати схорованій пані Чянг Кай-шек притомність. Та кажуть, що це ділось головно тому, що вона була дуже зворушена спогадами про свої шкільні переживання, бачучи перед собою таких самих молоденьких студенток, як тих, між якими і вона колись була. Пані Чянг Кай-шек взивала молодих студенток, щоби не „думали як машина", та завжди мали на увазі, що не треба бути визначною особою, щоби помагати збудувати здоровший світ. Далі вона підкреслила вагу кооперації в життю людей і народів, а далі „дух скромности". І не доражджувала дуже журитись своїми думками тоді, коли людина дійсно є чесна з самим собою.

СОВЄТСЬКІ ВОЄННІ ВІСТИ Є ДОКЛАДНІ, КАЖЕ КЕСИДІ

НЮ ЙОРК. — Вернувший з Совєтів Генрі С. Кесиді, кореспондент Асошіейтед Прес, оголошує, що ті воєнні вісти, що їх передають американські кореспонденти з Совєтів, є в основі назагал правдиві, хоч не завжди передають все, що треба. Основою тих інформацій, каже він, є військовий часопис „Красная Звезда", а далі совєтські урядові часописи „Правда" і „Ізвестія", а ще далі совєтські воєнні комунікати. Каже, що кореспонденти теж відвідували кількома наворотами воєнні фронти, але могли їх оглядати тоді, як червона армія вже перемогла, тому не могли бачити дійсних боїв. Також каже, що щодо совєтських комунікатів, то можна хіба заквестіонувати висоту німецьких страт, коли то подавано, особливо на початку війни, що німці тратять місячно мілион вояків. А як німці наступають, а совєтські війська відступають, і німці здобувають міста, то Совєти не подають, каже Кесиді, фальшивих комунікатів, а тільки збувають нераз мовчанкою ті місцевости, що їх німці захопили.

КАЖУТЬ, ЩО ПОЛЬСЬКО-СОВЄТСЬКІ ВІДНОСИНИ ПОЛІПШИЛИСЬ

ВАШИНҐТОН. — Таке є переконання, що по розмові польсько-совєтського амбасадора Ромера з Сталіном наступила така зміна, що відтепер уже переговори щодо спірних польсько-совєтських границь підуть гладше.

Еспанія Приготовляється до Інвазії

ЛОНДОН. — Берлінське радіо подало вістку, що Санчос Мадас, член еспанської національної ради, заявив у неділю в своїй промові в Мадриті: „Еспанія мусить приготовитися до ворожої інвазії. Її нутрішній, політичний і економічний стан мусить бути азхоронений перед ворожими впливами зо заграниці".

ЧУТКИ ПРО УСТУПЛЕННЯ ҐЕН. МІХАЙЛОВІЧА

ЛОНДОН. — Деякі ґазети подали вістку про резиґнацію ґенерала Міхайловіча, провідника партизанів і міністра війни в кабінеті югославського уряду на вигнанню. Югославське Інформаційне Бюро подало публичне заперечення цеї вістки, в котрім каже, що такі чутки треба брати з резервою.

ЖІРО ВІДКЛИКАЄ ВСІ ЗАКОНИ ВІШІ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Ґенерал Анрі Жіро, французький цивільний і військовий начальний командант, відкликав всі декрети, видані пронацістичним урядом у Віші. Між іншим відкликано всі обмеження жидів. Жіро усунув теж з уряду Буні, директора одного урядового департаменту, за те, що цей помістив був в урядовій ґазеті два декрети проти жидів.

НІМЕЦЬКА КАМПАНІЯ ПРОТИ ПОЛЯКІВ ЛЮТУЄ

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню подав ґазетам вістку, що німецький уряд відкривши серед польського населення недугу тифу, видушує заражених ґазом, називаючи це одиноким засобом для здержання поширення пошести.



НОВИЙ ДОСЯГ ЛЕТНИЦТВА. — Цей літак, „військовий гелікоптер Сікорського", може задержатися на місці в повітрі й, не осідаючи на землю, підождати, поки летунови подадуть пакет. Літак не потребує місця для розгону перед вилетом угору.

БРИТІЙЦІ ЗДЕРЖУЮТЬ АТАКИ НА МАРЕТ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Німецькі панцирні відділи маршала Ромеля, видно скріпленні з Европи, заатакували сильну восьму британську армію на фронті лінії Марету, стараючися в цей спосіб знищити аліянтські пляни весняної офензиви, але британці не тільки здержали цю офензиву, але й самі перебрали ініціятиву в свої руки. Німці понесли величезні втрати в боях, у котрих головну ролю відограли знамениті протипанцирні гармати. Якби німцям була вдалася ця кампанія то вони здержали би серіозно аліянтські пляни інвазії Европи.

ВЕЛИКИЙ БРИТІЙСЬКИЙ РЕЙД НА ЕССЕН.

ЛОНДОН. — Британські й канадійські бомбовики зробили в суботу великий рейд на Ессен, головне промислове місто Рурщини, центр німецького амуніційного промислу. Британці втратили 14 літаків, з чого можна вносити, що в рейді брало участь принаймні триста літаків.

Рівночасно американські літаки доконали рейду на французькі порти Льоріян і Брест.

ЧУТКИ ПРО КОНЦЕНТРАЦІЮ НІМЕЦЬКОЇ ФЛЬОТИ В ТРОНЕМІ.

ЛОНДОН. — Дві лондонські ґазети подали вістку, що в норвезькому порті Тронемі німці концентрують свої воєнні кораблі. Не подаючи жерела інформації, ґазети подають подробиці, що між кораблями є „Тірпіц", 35,000-тоновий корабель, два кружляки, в 10,000 тон кожний, та велике число скорих нищителів.

Інші ґазети повні спекуляцій на тему, що ця концентрація, зглядно вістка про неї, має означати. Одні кажуть, що німці збираються розбивати аліянтські комунікаційні лінії на північному Атлянтику, інші, що німці хочуть відтягнути більшу частину британської фльоти від Середземного моря.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА ҐЖАЦК.

ЛОНДОН. — Спеціяльний комунікат совєтського уряду в суботу сповістив про заняття червоною армією міста Ґжацка, що лежить 100 миль на захід від Москви й є найближчим до російської столиці містом, яке німці укріпили так званим їжаковими фортифікаціями. Червона армія захопила місто по двох штурмах. Взявши Ґжацк, червона армія звернулася на захоплення Вязми.

Німецький комунікат подав у неділю вістку про заняття російськими військами Ґжацка, кажучи, що німці здали його добровільно без боїв. Зате російський комунікат говорить про забрання червоною армією великої маси всяких воєнних припасів.

І СТАЛІН СТАВ МАРШАЛОМ.

ЛОНДОН. — Московське радіо подало вістку, що президія найвищого совєту, себто російського парляменту, надала премієрови Сталінови військовий титул маршала.

МАСОВІ ДЕЗЕРЦІЇ РУМУНІВ ІЗ ВІЙСЬКА.

БЕРН. — З Туреччини приходять вістки, що дезерції з армії в Румунії досягнули числа 40,000. Румунський уряд робить очайдушні заходи, аби спинити дезерції, як також саботажі. Між іншим грозить репресіями проти кревняків дезертирів і саботажистів.

Подібні прояви невдоволення населення з ведення війни проявляються й в Болгарії. Уряд визначив високі нагороди за інформації про справців численних замахів, але ці нагороди не дають ніякого висліду. Знищено в Болгарії два німецькі маґазини поживи.

Підчас німецького відступу зпід Москви один словацький відділ навмисно облишився на задах, а потім здався червоній армії; по попереднім порозумінню з нею, замісць нищити припаси амуніції й харчів, як приказали були німці, словаки віддали їх червоній армії.

ПОРТ ҐЕНУЇ ЗОВСІМ ЗНИЩЕНИЙ РЕЙДАМИ.

СТОКГОЛЬМ. — За донесеннями контрольованої націстами Скандинавської Телеграфічної Аґенції, всі портові приспособлення в італійськім порті Ґенуї були знищені підчас британських рейдів, так, що порт став зовсім нездалим для морського перевозу. Нема, мовляв, у місті ні одного цілого бльоку домів.

ЗРІСТ АЛІЯНТСЬКОЇ ЛЕТНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ.

ЛОНДОН. — Сер Стефорд Крипс, міністер повітряної продукції, заявив у своїй промові до робітників одної великої фабрики літаків, що британська продукція літаків розвивається незвичайно гарно.

Московська „Правда" пише, що продукція літаків у совєтському союзі в 1942. році була на 75 процентів вища від продукції в 1941. році.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Вставайте, Кайдани Порвіте!

Світ знайшовся в такому новому потрясенню, що знов заблисла надія для поневолених, що може хоч тим разом добиються „святої волі". Значить, що й для українського народу зродилась нова нагода здійснити Шевченковий заповіт:

. . . . . вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кровю
Волю окропіте.

Така є надія, а „поки живе надія в хаті, нехай живе, не виганяй!", дораджує нам Той, якого 129-ті роковини народин отсе святкуємо.

Нам здається, що Тарас Шевченко, котрого український нарід визнає своїм духовим і національним провідником, був би певно теж глибоко цінений і поважаний сотками міліонів інших людей, що змагають до волі чи свою волю обороняють, якщоб вони пізнали його мучениче життя та його революційного духа. Бо Шевченко боровся і терпів за такі ідеали, що їх видвигають сьогодня ті, що станули в обороні людської гідности і прав людини, що стануни проти грубої сили і насильства, а заявились за свободу слова і релігії, за свободу від страху і нужди, та за свобідне життя у всіх краях та серед усіх народів. А ті, що знають Шевченка, а вслухуються у всі ті свободолюбні теперішні кличі, що мають принести світови кращий порядок і нове життя, то не можуть не добачувати, що майже все те в дещо зміненій формі було висказане Шевченком уже давно, та що саме ті ідеї були програмою його життя, виявом його характеру і його глибоких відчувань соціяльної кривди.

І тому теж, колиб Шевченко жив в нинішніх часах, то немає і не може бути найменшого сумніву, що він станув би проти всяких тоталітаризмів і диктатур, проти усяких расових теорій і того варварства, що його виправдується „расовою вищістю" чи конечністю „життєвих просторів" чи чогось подібного. Зате цілком певно Шевченко станув би по тому боці, *де булаб принайменш надія на краще й вільніше життя.*

Очевидно, що не було би в Шевченка ніякого компромісу з ніякою диктатурою і з ніяким насильством одного народу над другим. Таке в Шевченка неможливе. І чим хто не хотів би такі речі виправдувати, то в Шевченка на це підпори він не знайшов би. Ніякому „ясному сонічку" Шевченко не поклонивсяб і не складав би йому віршів, а заявив би нам нині те, що заявляв тоді, коли писав, що треба вірити, що встане правда, встане воля, та що за це треба дякувати одному тільки Богови, а більш нікому. І сказав би нам ще й те, що щоби встала ось та воля, то треба в отсе „время люте" не забувати теж і за Україну, щоб і вона стала свобідною, та що тому треба в останню, тяжку мінуту за неї Господа молить! І треба скаже нам Шевченко, боротись. Борітесь — поборите, взиває Шевченко всіх гноблених, а в тому і український нарід. Боріться — поборите, бо вам Бог помагає, додає він, заповідаючи при тому, що:

Встане Україна
І розвіє тьму неволі
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Тарас Шевченко

В ЯКИХ ЧАСАХ ПОЯВИВСЯ?

Коли глянемо на український нарід, яким він є у сучасну пору, то тяжко собі прямо уявити, яким він був тоді, коли зявився на українському овиді Тарас Шевченко. Важка рука московського уряду, як видавалось, докінчувала на Великій Україні оте діло, що його започаткували Петро І. і Катерина ІІ., що завзялась завдати Україні під політичним і національним оглядом смертний удар. Та найгірше в тому було те, що цей удар зачали провідні верстви українського народу приймати в часах Шевченка вже без спротиву. І тому виглядало на око в Україні так, що там уже все в порядку, та що, як казав Шевченко, „все мовчить, бо благоденствує". З цього не виходить, що в Україні не було тоді нікого з визначних українців. Ні. Такі були. Булиж це часи таких українських письменників, як Котляревський, Квітка Гулак-Артимовський, Гребінка і т. д. Многі з них навіть дуже заслужилися для відродження української літератури! Але з політичного боку ось ті письменники були здебільша „вірні піддані" московського царя, що навіть складали вірші, якими хвалили царя і „славне військо" навіть тоді, як воно йшло розбивати ті народи, що пірвались до волі. Значить, що, за малими винятками, вони бачили тільки славне минуле України, але не добачували її сучасної руїни, її національного й соціяльного поневолення, хоч кріпацтво було тоді так страшне, що закріпощену людину вважалось менше вартною від звичайної худобини.

ПЕРШИЙ, ЩО ПІДНІС ПРОТЕСТ.

Отже Шевченкова величезна заслуга в першу чергу в тому, що він поглянув на те, все, що діється в Україні, чи в Росії, отвертими очима і мав відвагу не тільки добачити лихо, але проти нього з цілої сили запротестувати, поставивши своє „слово", свою одиноку, але дуже міцну зброю — на оборону закріпощених українських людей, як і України, як поневоленої й ограбленої землі. І ясно та отверто виявляє, хто є тим злочинцем, що винен усьому тому лиху, що спало на Україну і український нарід. А назвавши злочинця, питає божої справедливости:

Чи буде суд, чи буде кара
Царям, царятам на землі,
Чи буде правда між людьми?

Питає, а заразом і відповідає, що:

Повинна буть, бо сонце стане
І оскверненну землю спалить.

Колиж до цього додамо ще безсмертну віру Тараса Шевченка в те, що прийде кара, та що не тільки встане правда, але що разом з нею „встане Україна і розвіє тьму неволі", то можна собі уявити, яка це була революційна мова для сучасників Шевченка. Це видно теж найкраще і з того, що залишилось із спогадів тих сучасників про те, що з ними ділялось, коли читали ось такі вірші Шевченка. Квітка виразно пише, що йому при читанню тих віршів „волосся ставало дубом", що „йому закрутилося перед очима". Знову який мали вплив ось ці вірші Шевченка на той тодішній загал, що мав відвагу ті вірші читати, то пізнати між іншим по тім, що записав Панько Куліш, згадуючи про приїзд Шевченка з Петербурга до Києва. А записав він тоді таке:

„Коли говорено колинебудь по правді, що серце ожило, що очі загорілись, що над чолом у чоловіка засвітився полумяний язик, то це було тоді в Києві".

НОВІ ІДЕЇ.

Ось той „грім", яким стали вірші Шевченка, відбився глибоким, ідейним відгомоном, що його найкраще пізнати в тих ідеях, що їх приняло Кирило Методієвське Братство, а в яких маємо все те, що вважаємо основними засадами демократичної ідеольогії. Вони особливо актуальні тепер, коли так багато мови про нові порядки в Европі, про світове братерство та про ріжні федерації, до словянської включно. Бо про те все мріяли ті, що були тронуті духом Шевченка. Але що все те було заразом і протестом проти московського імперіялізму і абсолютизму, то скінчилось тим, що визнавці тих ідей опинились дуже скоро в тюрмах, а Шевченко на засланні. Та важне те, що неволя переконань Шевченка не тільки не змінила, але ще їх дужче закріпила. Груба сила, що її вжила московська влада, щоби знищити генія України, знищила Шевченка фізично, не дала його таланови розвинутися на ще більшу славу України і цілого свободолюбного й поступового світа, але проте духа його не вбила. Тому і з неволі, вправді крадьком, але далі:

Неначе той Дніпро широкий —
Слова його лились, текли
І в серце падали глибоко
І ніби тим огнем пекли
Холодні душі...

І печуть вони і сьогодня: своїх і чужих. Печуть усіх тих, що хотілиб чисті думки Шевченка, що є думками усіх справді поступових і справді свободолюбних людей, пристосувати до того, щоби ними прикрити чи оправдувати будь який гнет, будь яку диктатуру, що їм не вдається, бо в Шевченка гнет був гнетом, без огляду на кольор тої влади, що гнете.

ЯК УКРАЇНУ ЗЛІЇ ЛЮДИ ПРИСПЛЯТЬ...

Великий Шевченкознавець, проф. С. С. Стоцький, пише, що Шевченкове „Мені однаково" — це „наймогутніший вислів патріотизму в цілій українській літературі, вірш, якому рівного нема". Поетови одкаковісінько, що з ним станеться, чи він буде на волі, чи доведеться йому в снігах на чужині навіки заснути. Одначе:

Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденою збудять,
Ох, не однаково мені!

Найкращий знавець поетичної мови, поет Богдан Лепкий, ось так висказується про ці думки Шевченка:

„Тільки чуття, таку глибоку думку про саможертву одиниці для добра народу такими звичайними висловити словами, це мало коли у світі повелося. „Називаюся міліон, бо за міліон терплю", кличе Міцкевич, виступаючи на бій за долю свого нардоу з всемогучим Богом. А Шевченко без гесту героя, без патосу артиста, як чоловік і тільки як чоловік, із серця, переповненого жалем, немов говорить: мене нема, а є тільки турбота про долю рідної країни".

Ось і та турбота заставляла Шевченка вживати якнайгостріших слів до напятнування ріжних перевертнів, ось тих „просвіщених" пявок, на яких освіту продав може український бідний батько останню корову, щоби вивчились „московської мови", а вони відвдячуються українському народови тим, що помагають „москалеві на Україні господарювати".

Та як людина глибокої віри в людський поступ, він вірить, що такі остаточно переможуть у світі правда неправду, світло темноту, воля неволю. Він вправді побоюється, щоб не сталось інакше, тому і закликає до боротьби з лихом, бо „на те лихо, щоб з тим лихом битись". Та його кінцевий акорд такий, що таки настане такий час, коли „забудеться срамотная година" і „оживе добра слава, слава України".

Так і буде, а покищо в Україні лихо. І з тим лихом треба битись...



ПАМЯТАТИ ШЕВЧЕНКА

Співець великий, син народа, —
Він і в неволі не мовчав,
А вколо лютилась негода
І ворон сторожем літав...

„Умреш!" — він крякав, — „і з тобою
Умре Україна твоя,
І нишком пізньою добою
Сховає вас чужа земля".

— „Ні, не умре!" — сказала слава, —
Я розкажу його братам,
Що ніч сувора і лукава
Його убить хотіла там;

Він буде жить і вічно жити
І в світлі сонця, і у тьмі,
І будуть славити й хвалити
Його раби, колись німі!...

ХРИСТЯ АЛЧЕВСЬКА.

ЛІКВІДУВАТИ ВСЮДИ ТОТАЛІТАРНІ МЕТОДИ!

Останніми днями немало галасу в політичному світі наробила екзекуція двох людей совєтським урядом у Москві. Справа йде за Генрика Ерліха й Віктора Альтера, жидівських соціялістів з Польщі, що Росією були арештовані в серпні 1941 року, випущені на волю в місяць пізніше за вставленням польського уряду, але за якийсь час опісля знову арештовані. Вістка про їх арешт дійшла за границю й тут за арештованими вставилися ріжні близькі групи: польські, жидівські, юнійні, соціялістичні й ліберальні кола. Між іншими за звільнення арештованих побивалася Американська Федерація Праці й Соціялістична Партія Америки. Їх справу порушив підчас свого побуту в Росії Вендел Вилкі, котрого інтервенція набирає тим більшого значіння, що він поїхав туди як особистий представник президента Рузвелта. Як каже Ф. Волтмен, кореспондент „Ню Йорк Ворлд-Телеграму", подібну інтервенцію робив департамент стейту.

Не дивлячися на ті вставлення, обох арештованих суджено 23. грудня 1941. року й потім страчено. Коли проти страчення піднялася буря протестів, совєтська амбасада в Вашингтоні заявила, що їх арештовано знову й засуджено тому, бо вони взивали совєтські війська перестати воювати й добиватися мира з Німеччиною. Цього пояснення одначе ніхто поза комуністичними кругами не приймає. Ніхто ніяк не може собі уявити, як це можливо, аби люди, що по національности належать до народу, найбільше переслідуваного Гітлером; які були все льояльними супроти Польщі, котру вони як бояки боронили, а котру Гітлер переміг, окупував і переможену доконував; які належали до партії, що представляє робітничі інтереси; — як такі люди могли симпатизувати з Гітлівською Німеччиною. Соціялістична Партія видала устами Нормана Томаса заяву, що тут маємо до діла з комуністичним винищуванням соціялістів, які, будучи близькими ідеольоґічно до комунізму, становлять для нього небезпечного конкурента.

Очевидно справа має ширше значіння, ніж боротьба між двома політичними партіями. Совєтська Росія є одною з Обеднаних Держав, що в боротьбі проти Оси виставили ідеали всесторонної свободи. Річ природна, що переслідування людей іншої партії, під покришкою, що вони нібито є за погодження з ворогом, йде в супереч свободолюбним ідеям, висказаних в Атлянтійському Чартері. Якщо Обеднані Держави не заставлять совєтський союз придержуватися в життю власне цих ідей Чартеру, то з цього може вийти якраз таке розеднання Обеднаних Держав, проти якого Рузвелт так гостро виступав: тяжко бути обеднаними державам, коли для одних Атлянтійський Чартер означає те, що в ньому написано, а для інших він тільки машкарою для тоталітарної політики. Добро Аліянтської справи вимагає, аби всі Обеднані Держави однаково розуміли й практикували ідеї, які вони хочуть ввести по війні в загальну практику по світі як основу мира й добробуту.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

54)

— От тобі на! Справді готовий! Я й не думав, щоби так швидко!

Її серце ще тепер, по стільки роках, стискає смертельна тривога при тих словах. Вона все чула, не спала; відразу зрозуміла, що тут сталося щось страшенне. Тривога відняла їй усю силу, всю застанову. Вона не знає, що робити: чи вставати, кинутись до чоловіка, клинкати на поміч, чи лежати і ждати ранку? Ждати? Спати — ні, лежати без сну всю ніч отут при трупі! ні, це страшно, вона цього не видержить! А зриватись, кричати — значить, зрадитись, що вона чула оту розмову; зрадитись перед Цвяхом! Та що це? Цвях щось порається коло вмерлого, бряжчить ключами, відмикає касу! Тривога камяною горою налягає на її груди! Вона силується встати, крикнути, вхопити за руки злодія, але не може ворухнутися. Та ось Цвях замкнув касу, поклав ключі мертвому під подушку й на пальцях вийшов із покою. Щастя, що світла не погасив. Але що це? Світло змагається. Дим душить. Тріщить, гуде полумя. Боже! Пані зривається — ліжко її мужа все в огні. Серед диму й полумя, мов у пекельному гнізді, на пекельній постелі лежить його труп — спокійний, злобно всміхнутий, з устами, трохи розтуленими, немов би тількищо сказав: — Он як!

Крик, галас, гармідер. Тупіт кроків, брязк вікон, зойк дзвонів, біганина, безпорадність. А вогонь бухає та бухає! Вікнами і дверима вирывається з кімнати, до сіней, на горище, на дах! Пекельне гніздо розрослось, розширилось і вже не тріщить, не гуде, а реве, виє, під небо іскрами сипле, вогняними язиками нічну пітьму лиже. Крик довкола, все село збіглося, рятують, гомонять, заважають. А серед усього того гомону, диму, реву, пекла там у самій середині, на його дні, в головнім гнізді пожару їй раз-у-раз увижається отой труп, неткнутий полумям, спокійний, з розхиленими та злобно перекривленими устами. Він неживий вона чує це, та проте його очі отворені, горять ярким, пекельним блиском, горять безсмертною, ненаситною злобою і, вперті в неї, повертаються за нею. Куди вона рушиться, куди повернеться, все і всюди вона бачить їх перед собою, чує на собі їх пекучий блиск, чує у глибині душі їх сверлуючий позирк. Тими очима труп не перестає говорити до неї, гризти її, мучити її.

— Еге, так ось ви як, пан графине! Задушити мене збирались! Подушками, як Петра III! Це ви від Катерини І. навчились, а? Забажали увільнитися від мене? О, ні! Хотіли від живого увільнитися, так ось вам за це! Маєте трупа, маєте мерця, від котрого ніколи не увільнитися! Котрого не скинете з себе, не відірвете від себе, не задушите, не отроїте, бо він у вас, у нутр. вашім, у душі вашій! Бажаю вам приємної забави з вашим товаришем і синком! Хе, хе, хе! Моя приємність буде... все і всюди дивитися на вас отими очима, котрі вас так чарують, ґрафине, правда? Котрі мають на вас невеличкий маґічний вплив, хе хе! Котрі трошки заґострюють ваш апетит, розгрівають вашу кров, чи як ви кажете, вельможна пані ґрафине, а?

Чи це в тій хвилі хтось говорив? Чи з пітьми визирають іще й досі на неї оті страшенні очи, що давно-давно, довгі літа доводили її мало що не до божевілля? Пані Олімпія тільки тепер почула страшенний холод у всім тілі, почула приплив смертельної тривоги в серці й, затуливши лице руками, зверещала, як переляkана дитина, а потім, мов безумна, кинулась тікати. Сама не знаючи, як і куди, вона по кількох скоках вирвалася з темряви саду, вдарилася об штахети, а потім, допавшись до хвіртки, відчинила її і вискочила на чисте поле, вся тремтячи й важко дишучи, так само, як тоді, коли ніччю, напівзомліла, вирвалася з пожару, що під собою похоронив трупа її чоловіка.

— Боже, це мама! — почула вона голос тут же обік себе. — А мамі що таке? Чого мама так скричала? Чи що страшне сталося?

Вона стояла німа, без тями, важко дишучи, безвладна, немов розбита. Тільки по хвилині озирнулася.

Перед нею стояв Адась, зачудованими очима вдивляючись у матір. А коли побачив, що вона пізнала його, підійшов до неї і взяв її за руку.

— Мама зовсім перестудилася! У мами лихоманка! — промовив він із тінню докору в голосі.

— Нічого, синку, нічого — шепнула пані Олімпія, тулячись до нього. — А в тебе що? Чому пішки приходиш? Ти задиханий? Ти біг сюди?

— Це пусте. Ходімо до покою, я все мамі скажу!

І звільна, тихо-тихо крадучись садом, обоє ввійшли в липову алею й по хвилині щезли в її пітьмі.

А над ними високо догоряла на небі вечірня зоря. З річки доносився рехкіт жаб. Попід деревами шниряли без шуму чорні лилики, а соловії, заховані десь у темноті, виводили невтомно свої трелі.

(Дальше буде).

З МУЗИКИ

Великий успіх української пісні й музики в Монтреалю.

Пишуть до „Свободи":

Хочу подати коротенько до відома ширшого загалу велику радість; Концерт в память 100-літніх уродин Миколи Лисенка, що відбувся в Монтреалю (Канада) дня 27. лютого в просторій Плато Авдиторії — був величезним триюмфом. Влаштований був під покровом Комітету Українців Канади. Дириґентом українських злучених хорів був славний і великий наш мистець — д-р Олександер Кошиць. Солістом на концерті був відомий скрипак-композитор — проф. Роман Придаткевич. Галя була битком набита українською та іншою публикою Ніхто не міг повірити, щоби Хор, зложений з трьох місцевих аматорських хорів, міг віддати таку неописану красу української пісні, що гордістю наповняла грудь кожного слухача. Проф. Кошиць мусів хіба загіпнотизувати співаків, коли зміг добути від них щось таке високо мистецьке, про яке можна було хіба тільки мріяти. Захопив публику і виступ п. Романа Придаткевича, а особливо припали до серця ті композиції артиста, що є на українські народні мотиви. Переконує нас, що там є успіх українського діла, де є вложена солідна праця на підвалинах творчости українського народу. Додав духа наш посол з домініяльного парляменту, Антін Глинка, що в своїй промові підкреслив, що нарід, що видав таку чудову пісню і видає таких спосібних і щирих працівників, не може загинути, а натхнений героїзмом своїх предків і сучасників, мусить добитись скорше чи пізніше свого визволення і своєї волі. Ще додам, що місцева преса писала дуже багато як про артистичну частину концерту, так і про промову посла Глинки.

Концерт Р. Придаткевича В Торонто.

Дня 12. березня відбудеться в Торонто, Онтеріо, концерт українського скрипака-композитора, Романа Придаткевича, при співучасти радіової солістки Лідії Бодруґ-Березовської. Концерт буде в салі УНО.

ANNUAL STATEMENT OF UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, 1942

	Mortuary Fund	Disability Fund	Miscellaneous Trust Funds (Nat'l, Orph's, Concord	Juvenile Mortuary Fund	Expense Fund	Totals
Balance from Previous Year	**$5,266,817.81**	**$82,572.32**	**$165,639.36**	**$412,249.60**	**$391,238.68**	**$6,318,517.77**
Income from January 1, 1942 to December 31, 1942.						
Payments received from members during first 12 months of benefit protection of which all or a part is used for expense*	552,229.07			30,888.32	133,717.25	716,834.64
All other payments or premiums received from members*	10,059.45	28,587.52			39,516.76	78,163.73
Refunds applied per Item 13 (b) and (c), page 3				1,516.36	787.82	2,304.18
Total Payments received	562,288.52	28,587.52		32,404.68	174,021.83	797,302.55
Membership fees actually received			7,146.88			7,146.88
Net amount received from members	562,288.52	28,587.52	7,146.88	32,404.68	174,021.83	804,449.43
Gross interest on mortgage loans less $587.02 accrued interest on mortgages acquired during the year	44,073.81	1,028.98	2,416.78	5,068.60	3,572.59	56,160.76
Gross interest on bonds $92,372.45, less $361.69 accrued interest on bonds acquired during the year	82,209.55	956.41	963.13	7,306.67	575.00	92,010.76
Gross interest on liens and loans on certificates of members	22,202.87			80		22,203.67
Gross interest on deposits in trust companies and banks	360.52	10.77		27.93	282.40	681.62
Gross interest from all other sources			50.80			50.80
Gross income from society's property, including $7,750.00 for society's occupancy of its own building	147,263.49	1,054.90	4,325.99	9,753.29	3,730.90	166,128.57
Total income from investments	296,110.24	3,051.06	7,756.70	22,157.29	8,160.89	337,236.18
Sale of lodge supplies					6.55	6.55
Grants returned to National Fund			83.46			83.46
Royalties from sale of publication			173.13		1,495.00	1,668.13
Orphans Fund			7,412.15			7,412.15
Income from Printing Plant					43,656.30	43,656.30
Recovery of Assets					2,586.67	2,586.67
Profit on Canadian Exchange	70.77					70.77
Gross profit on sale or maturity of ledger assets, viz: (b) Bonds	15.00				101.00	116.00
Total Income	**$ 858,484.53**	**$ 31,638.58**	**$ 22,572.32**	**$ 54,561.97**	**$230.028.24**	**$1,197,285.64**
Amounts carried forward	**$6,125,302.34**	**$114,210.90**	**$188,211.68**	**$466,811.57**	**$621.266.92**	**$7,515.803.41**

	Mortuary Fund	Disability Fund	Miscellaneous Trust Funds (Nat'l, Orph's, Concord	Juvenile Mortuary Fund	Expense Fund	Totals
Amounts brought forward	**$6,125,302.34**	**$114,210.90**	**$188,211.68**	**$466,811.57**	**$621.266.92**	**$7,515.803.41**
Disbursements from January 1, 1942 to December 31, 1942.						
Death Claims	220,417.71			3,988.00		224,405.71
Permanent disability claims		24,926.71				24,926.71
National Fund			3,195.00			3,195.00
Orphans Fund			12,390.69			12,390.69
Transfer of equities to Adult Dept.				10,370.15	1,755.00	12,125.15
Total benefits paid	220,417.71	24,926.71	15,585.69	14,358.15	1,755.00	277,043.26
Surrender values	17,500.27			1,267.22		18,767.49
Refunds to members:						
(a) Paid in cash	61,865.55					61,865.55
(b) Applied to reduce payments				1,516.36	787.82	2,304.18
Total benefits and payments made to members	299,783.53	24,926.71	15,585.69	17,141.73	2,542.82	359,980.48
Commissions and fees on payments by members					34,259.90	34,259.90
Compensation of managers and others not paid by commission for services in obtaining new benefit protection					17,893.34	17,893.34
Athletics and traveling expenses					739.55	739.55
Medical examiners' fees $200.00, Inspection of risks $2,785.50					2,985.50	2,985.50
Salaries of home office employees, No. 9					11,769.12	11,769.12
Salaries and all other compensation of officers, trustees and committees					10,800.00	10,800.00
Traveling and other expenses of officers, trustees and committees					5,565.28	5,565.28
Collection and tax charges on Canadian Securities	55.80				21.63	77.43
Insurance Department fees and expenses					645.43	645.43
Rent, including $7,750.00 for society's occupancy of its own building					7,750.00	7,750.00
General office maintenance and expense					1,188.40	1,188.40
Advertising, printing and stationery					4,929.12	4,929.12
Postage, express, telegraph and telephone					2,060.13	2,060.13
Lodge supplies					1,760.78	1,760.78
Official publication					50,340.00	50,340.00
Expense of Supreme Lodge meeting					2,908.77	2,908.77
Legal expense in litigating claims					115.00	115.00
Other legal expenses	275.23				2,148.37	2,423.60
Furniture and equipment					1,151.74	1,151.74
Taxes, repairs and other expenses on real estate	100,643.66	698.00	2,114.74	5,162.31	2,699.19	111,317.90
Actuarial & Statistical Exp.					2,218.75	2,218.75
Bonds of Supreme Officers & Employees					581.25	581.25
Concord Fund			3,791.94			3,791.94
Rent of Safe Vault, Robbery & Workmen's Ins.					272.78	272.78
Federal and State taxes on wages paid					1,198.98	1,198.98
Operating Expenses of Printing Plant					39,037.74	39,037.74
Gross loss on sale or maturity of ledger assets, viz:						
(a) Real Estate	433.85					433.85
(b) Bonds	165.00					165.00
(c) Advances to Mortgagors	3,623.51	286.91				3,910.42
Gross decrease, by adjustment, in book value of ledger assets, viz:						
(a) Real estate	13,498.40				12,817.86	26,316.26
(b) Printing Plant and Book Inventory					1,345.45	1,345.45
Total Disbursements	**$ 418,478.98**	**$25,911.62**	**$ 21,492.37**	**$ 22.304.04**	**$221,746.88**	**$ 709,933.89**
Balance before transfers	**$5,706,823.36**	**$88,299.28**	**$166,719.31**	**$444,507.53**	**$399,520.04**	**$6,805,869.52**
Transfers to and from (net)	— 112.50		— 38,299.45		+ 38,411.95	
Balance	**$5,706,710.86**	**$88,299.28**	**$128,419.86**	**$444,507.53**	**$437,931.99**	**$6,805,869.52**

SUMMARY OF TRANSFERS

Date of transfer	From the	To the	Amount
Oct. 31, 1942	Orphans Fund	Expense Fund	$38,299.45—Section 47 of By-Laws
Various Dates	Adult Mortuary Fund	Expense Fund	112.50—Section 47 of By-Laws

LEDGER ASSETS

Book value of Real Estate	$ 999,158.77	$
Mortgage Loans on Real Estate, first liens	1,205,086.95	
Advances to Mortgagors	9,508.88	
Liens, loans or other credits on certificates of members	554,902.06	
Book value of Bonds, $3,483,226.77; Stocks $3,320.00	3,486,546.77	
Cash in society's office $6.74; Deposits in trust companies and banks not on interest $482,252.05; on interest $57,230.86	539,489.65	
Notes Receivable on Printing Plant and Machinery	1,275.00	
Printing Plant, equipment and book inventory	9,901.44	
Total Ledger Assets		**6,805,869.52**

NON-LEDGER ASSETS

Gross interest due, $3,246.32 and accrued, $5,314.43 on Mortgages	$ 8,560.75	$
Gross interest due, $17,244.63 and accrued, $11,387.21 on Loans to Certificate Holders	28,631.84	
Interst accrued on bonds not in default	24,817.00	
Interest accrued on Deposits in Banks	101.04	
Rents and interest accrued on Society's property	315.00	
Total interest and rents due & accrued		**62,425.63**
Payments actually collected by subordinate Lodges and not yet turned over to Supreme Lodge		3,304.14
Gross Assets		**$6,871,599.29**

DEDUCT ASSETS NOT ADMITTED

Deposits in suspended banks	$ 9,769.85	$
Book value of bonds over amortized or investment value	23,887.14	
Book value of stocks over market value	2,656.00	
Interest due and accrued on mortgage loans in default	2,041.74	
Advances to Mortgagors	9,508.88	
Liens, loans or other credits in excess of net value of individual certificates	4,341.31	
Notes Receivable on Printing Plant and Machinery	1,275.00	
Printing Plant Equipment and Book Inventory	9,901.44	
Adjustment Due to Rate of Exchange on Canadian Currency	2,387.78	65,769.14
Total Admitted Assets		**$6,805,830.15**

LIABILITIES, RESERVES AND UNASSIGNED FUNDS.

Death benefits due and unpaid	$	$ 4,920.83
Salaries, rents, expenses, commissions, etc., due or accrued	6,676.34	
Estimated amount due or accrued for taxes	144.80	
Reserve for Dividends to Members	66,000.00	
Advance payments or premiums	17,921.51	
Unearned interest and rent paid in advance	1,038.54	
Orphans Fund (In trust for beneficiaries under age)	76,010.30	
National Fund (not for insurance purposes)	13,766.38	
Concord Fund (in trust for members of former Concord Society)	24,812.65	206,370.52
Total Unpaid Claims and Other Current Liabilities	$	$ **211,291.35**
Reserve—Adult—American Experience 3½%	3,690,907.00	
Reserve—Adult—N. F. C. 4%	73,168.00	
Reserve—Juvenile—Standard Industrial 3½%	90,631.00	
Total Reserves		**3,854,706.00**
Special and contingency reserves	90,000.00	90,000.00
Total Liabilities		**$4,155,997.35**
Unassigned Funds		2,649,832.80
Total to Balance with Admitted Assets		**$6,805,830.15**

EXHIBIT OF CERTIFICATES

	Number	Amount
Benefit certificates in force December 31, 1941	40,455	$26,704,538.00
Benefit certificates written during the year	3,240	1,730,696.00
Benefit certificates revived during the year	1,705	1,003,745.00
Totals	45,400	$29,438,979.00
Deduct terminated, decreased or transferred during the year	4,005	2,171,482.00
Total benefit certificates in force Dec. 31, 1942	41,395	$27,267,497.00
Benefit certificates terminated by death reported during 1942	298	228,934.00
Benefit certificates terminated by lapse reported during 1942	3,707	1,942.548.00

EXHIBIT OF DEATH CLAIMS

	TOTAL CLAIMS	
	Number	Amount
Claims unpaid December 31, 1941	6	$ 2,702.92
Claims reported during the year	298	228,934.00
Totals	304	$231,636.92
Claims paid during the year	292	224,405.71
Balance	12	$ 7,231.21
Saved by compromising or scaling down claims during 1942		2,310.38
Claims unpaid December 31, 1942	12	$ 4,920.83

EXHIBIT OF PERMANENT DISABILITY CLAIMS

	TOTAL CLAIMS	
	Number	Amount
Claims reported during the year 1942	747	$24,926.71
Totals	747	$24,926.71
Claims paid during the year 1942	747	$24,926.71

VALUATION EXHIBIT AS OF DECEMBER 31, 1941

Mortuary Funds only

	ADULT	JUVENILE	COMBINED
Total Admitted Assets	**$5,733,270.03**	**$439,923.73**	**$6,173,193.76**
Reserve for Life Certificates	$3,764,075.00	$ 90,631.00	$3,854,706.00
Claims and Accrued Liabilities	84,269.44	2,121.83	86,391.27
Reserve for Contingencies	80,000.00	——	80,000.00
Total Liabilities	**$3,928,344.44**	**$ 92,752.83**	**$4,021,097.27**
Margin of Safety to Certificate-holders	1,804,925.59	347,170.90	2,152,096.49
Totals	**$5,733,270.03**	**$439,923.73**	**$6,173,193.76**
The ratio of admitted assets to total liabilities at December 31, 1942 was	145.9%	474.3%	153.5%
The ratio of actual death losses to the expected deaths according to the mortality tables for the year 1942 was	70.3%	25.9%	68.0%
The rate of interest earned on all benefit funds during the year 1942 was	3.7%	4.0%	3.7%

(Signed) WOLFE, CONCORAN AND LINDER, Actuaries

NICHOLAS MURASZKO, Supreme President
DMYTRO HALYCHYN, Supreme Secretary
ROMAN SLOBODIAN, Supreme Treasurer

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СКЛАДАТИ ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЛЮДЯМ УЖЕ ТЕПЕР!

Прочитав я в „Свободі" статтю проф. Чубатого про „Український Вор Риліф". Мені здається, що кожний з нас, що здорово думає і має серце, що відчуває людську нужду, розуміє, що з тої війни вийде Україна знищеною до такої міри, що навіть того собі в уяві тяжко представити. Тепер всі ми помагаємо нашій державі виграти війну і даємо жертви ще окремо на Червоний Хрест, щоби помагати теж і людям в Европі, оскільки це тепер можливе. І ми певні, що Червоний Хрест помагає, оскільки йому можливе, і тим людям, що живуть на українських землях. Тільки сумніваюся, чи він може тамтуди дійти і давати таку допомогу, яку можливо сам хотів би дати. Та прийде час, коли буде можна слати допомогу. Ось такий момент повинен кожний з нас мати на увазі. Як тоді будемо мати готову більшу суму гроша, то ще зможемо хоч в останній мінуті вратувати не одне українське життя. А щоби так було, треба нам уже тепер зорганізуватись і такий фонд створити. Тепер ідуть роботи і кожний з нас заробляє центи, то й лекше тепер дати жертву і на допомогу українському народови, ніж по війні, коли можливо не буде відразу таких робіт і таких заробітків. Отже закладаймо Ратунковий Фонд уже тепер, створивши Централю такого Фонду, з філіями по всіх наших місцевостях. Зібрані по місцях гроші повинніб бути висилані до Централі й вона повиннаб переховувати усі списки жертв, скільки хто дав та в якому часі. При тому згадаю, що наприклад у 75. відділі У. Н. Союзу в Дітройті створено такий Ратунковий Фонд з нагоди 25-літнього ювилею товариства. Жертви з того ювилею, від організацій і гостей, як і кожнорічна коляда, влучені до цього фонду. А як буде створений такий Риліф Фонд на цілу нашу місцевість, то я думаю, що такий наш фонд був би переданий до цього Риліф Фонду. Усе можна зробити, а тільки треба мати добру волю і добре серце. Вірю, що це є у нас усіх. А тому приступаймо до роботи.

Михайло Присташ,
Дірборн, Міш.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З орґанізаційної кампанії У. Н. Союзу.

Відділи в минулім тижні змагались таки надобре. Дотепер іде найбільша боротьба між від. 339 і 105. Бються обидва за першенство. У минулому тижні стали знова на рівні, бо мають однакове число нових членів. Від. 268 знова заняв друге місце разом з від. 45. Мають однакове число. Від. 83 пересунувся з пятого на трете місце і далі змагається, так, що треба сподіватись зміни в наступнім тижні. Оживлену працю повів також від. 324, бо вже зрівнався з від. 375 і обидва стоять на четвертім місці. Пятим з ряду є від. 239. Дотепер цей відділ ще не виказав більшої активности. Певно чекає, щоби при кінці побити усіх і самому заняти перше місце, але то не легка справа, бо від. 339 береться знова до роботи з від. 83 і 268. Многі запитують мене, скільки вже є нових членів у цій кампанії. Цікавим раджу поспитатись своїх урядників. Вони були на тих перших зборах в минулім році в листопаді, де я предложив те число, що здобули відділи в околиці Филядельфії та де прирікли, що Филядельфія має це число подвоїти. Ще раз заявляю, що коли кампанія потримає так довше, то приречення буде виконане. Усі нетерпеливо чекають четвергового числа „Свободи", бо вже навчились, що кожного тижня є звідомлення з цеї кампанії і я нераз свідком, як чоловік прийде з праці і зараз питає, де „Свобода" і зараз читає звіт з цеї кампанії, а коли побачить, що його відділ щось зробив, то вже задоволено сідає до вечері. Мушу звернути увагу панам відділовим урядникам, щоби не затримували у себе аплікацій, а що тижня висилали до канцелярії У. Н. Союзу, так, як робить від. 324. Є ще такі відділи, що тримають в себе аплікації з місяця грудня з минулого року, бо хочуть разом відіслати, аж скінчиться кампанія. А аплікації треба висилати щонайменше раз у тиждень. Це нішо, що вже вислано місячний звіт; аплікації можна посилати і потім, а в головній канцелярії будуть знати, що з ними робити.

А. Маланчук,
орґанізатор У. Н. С.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З кампанії А. Ч. Хреста.

Бюлетен А. Ч. Хреста, виданий нюйорською Філією, подає прізвища голов підкомітетів „Чужомовної Дивізії", що має перевести збіркову акцію для Червого Хреста в Ню Йорку підчас цьогорічнош кампанії. Голова Дивізії, пані Берта Джексон, назначила репрезентантів по краях, европейських, азійських і південно-американських. Отже є репрезентанти таких країв як Росія, Польща, Еспанія, Швеція, вШайцарія і т. д. Є подана теж і Україна. Репрезунтують її в нюйорській кампанії А. Ч. Хреста: Степан Ковальчук і Дмитро Галичин.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 11. березня, в Нар. Домі, 831 Джозеф Еве., в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванців, секр.

НЕЩАСТЯ ПІДЧАС МАНЕВРІВ.

АТЛЯНТА. — В Мексиканськім заливі, недалеко Флориди, стався наслідком бурі такий нещасливий випадок на військовій баржі, що мабуть згинуло 14 вояків. Офіційно стверджено, що один погиб, а 13 бракує, але мабуть всі вони потопились. Вратовано пять осіб, в тому двох офіцирів. Випадок стався підчас нічних вправ. Баржа вдарила в мілину.

БРИТАНІЯ ГОДИТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ БІЖЕНЦІВ.

ЛОНДОН. — Британський уряд приняв пропозицію американського уряду відбути спільну конференцію для обговорення справи біженців, одначе не приняв ще американської пропозиції, що конференція мала би відбутися в Отаві.

Жіноча Сторінка

Шевченковий "Кобзар" — Наш Документ на Вільне Життя

Американський поет Арчибалд МекЛіш (Archibald MacLeish) писав недавно про це, як тепер більше чим колинебудь треба всюди добрих книжок, щоб їх люди читали. Бо ідеї, за які сьогодня тратить життя стільки міліонів людей, стільки матеріяльних дібр іде на поталу, а довголітні здобутки людської заподатливости та вміння розлітаються одним махом у купи румовищ — ці ідеї не є такі прості, як воно виходить нераз з газетних статей, чи промов на вічах. А це по найбільшій части одинока дорога, якою загал іде до цього, щоби розвязати для себе причини всього, що тепер діється у світі.

Людям необхідно пірнути глибше у ці питання. Треба їм пізнати причини світових конфліктів, роздорів та ворожнеч на тлі прикмет чи хиб народів та їх життєвих завдань. Не на підставі самих лиш дат, цифр та сухих фактів історії чи політичних комбінацій, які небагато дають матеріялу для цього, щоби відкрити справжнє духове обличчя світа, душу та серце народів. То воно, а не часовий уклад фізичних сил та влади рішає про це, яким всеж таки остануть світ та люди.

До такого пізнання служить перш за все письменство кожного народу, духова спадщина ґеніяльних одиниць, що натхненим словом розкривають незнані тайни людського духа та вказують на рани, які ятріють під поверхнею нашого будня, а у збірному житті загноюються щораз-то новими конфліктами, війнами, різнею. Пізнання таке, це щось глибше та цінніше, чим холодні наукові розважання, бо доходить воно до душі народу, цього джерела його правдивої сили, коли йде про право на вільне життя та його культурний розвій. І саме у цій внутрішній силі народу, яку лиш мистець геній вміє розкрити на світло дня та переховати у памятниках своєї творчости — у цій силі лежить тайна, чому живуть і прагнуть волі народи навіть всупереч научним теоріям, що відмовляють їм права на державну суверенність, а то й окремого імени.

Сусіди українського народу залюбки покликуються на історичні умови, трактати, конференції, плебісцити, але лиш ці, що віддавали український нарід під їхній визиск, а не ці, що промовлялиб за його визволенням. Та щоби не знати скільки було одних чи других — то чи може бути щось сильнішого та більше переконливого як український документ на право до вільного життя, що вийшов спід невмирущого пера Тараса Шевченка? Документ, у якому краса віршованого слова видобуває це бажання волі та право на нього з найглибших закутин душі бездержавного, безпросвітнього, кріпацького народу!

„Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І несититий не виоре
На дні моря поля!
Не скує душі живої ні
слова живого!"

Чи не приходить охота сміятися з усіх історичних документів спорохнявілих пергамінів, що фальшували правдиву волю народу, як з безсильних клаптів паперу?

„Боріться — поборете!
Вам Бог помагає;
За вас сила, за вас воля
І правда святая!"

Коли у народу, який століттями жив у духовій темряві, незнаний свого минулого, під кнутом наїздника, перетрівало таке сильне бажання волі та віри в святе на неї право — це сильніший за все доказ, що цей нарід на волю заслугує та її досягне. І коли прийде час, що переможуть у світі ідеї про тривалий мир, свободу, справедливість для всіх — Шевченковий Кобзар остане найбільш пророчистим документом права українського народу на вільне, державне життя. Бо вичаровує це бажання з нескривленого, несфальшованого, найвірнішого джерела — серця та душі народу.

„Наймичка" — це моя найбільш люблена Шевченкова поема. Її зворушливу пребагату віршовану красу та трагізм відчуваю усе до самої глибини душі. І так, як літа цьому взад, дівчиною у школі, я ніколи не могла причитати її в голос не залившися слізми — на поблажливу насмішку мойого професора української літератури, так і сьогодня не можу читати її моїй малій доні, щоб все не плакати над цим, чого вона ще гаразд не розуміє, а всеж слухає так радо, як пісні чи музики.

Та крім мистецьких малюнків душевних переживань, яким рівних не багато подибаємо у поезії цілого світа — поема „Наймичка" є для мене ще чимось іншим. Є документом духового аристократизму українського селянина: почуття особистої гідности, субтельности відчування, такту та культурної традиції, за якою у інших народів треба спинатися до гори між багаті чи освічені кляси, щоб її там подибати, або й там ні!

Ганна наймається у Трохима, господаря та прибраного батька її дитини. Наємна розмова про плату, у якій господар дбайливо остерігає наймичку, що „хто не лічить, то той і не має" кінчається словами: „Просимож у хату!" — Наче гостю достойну, а не вбогу піклунку до дитини!

Кожного розу, як Ганна вертається з праці — її стрічають господарі при воротах, ведуть у світлицю, саджають за стіл подають їду та слухають новин з Києва.

Сватання та весілля Марка — це таке гідне та культурне торжество, що не у селянській родині, але у гетьманській йому могло бути місце. Та наймичка, Маркова мати, про що довідається він аж на її смертній постелі — не хоче бути свідком цього великого свята, хоч Марко, аж плакав, так просив, щоб заступила йому прибрану маму, небіжку.

Ні Марку! ніяково
Мені матірю сидіти;
То багаті люди,
А я наймичка; ще й з тебе
Сміятися будуть...

І вона усувається на цю хвилю з хати, іде у Київ, щоб не наражати своєї гідности на дітвливі завваги, не зробити чогось, що у цих обставинах булоб нетактом. Щоби бути лиш наймичкою у цю хвилю — надто для неї болюче. Щоби заступати матір в обличчю гостей та рідні — непристойно. І находить з цього ситуації вихід, як „лейді": усувається на цей час з хати з болючим серцем, але з почуттям гідности середовища та своєї власної.

Багато у Шевченковій творчости документів на це, який ми нарід, які в нас недомагання, прикмети, занедбання, чи досяги. Ні не гласкає він нас надто по головці — ні згромивши силою свойого безсмертного таланту не спихає у болото, як безвартісне людське племя. Крізь історичні помилки та занедбання добачує нарід живий, талановитий, культурний, з незнищимим бажанням волі. Землю прегарну, родючу, розлогу, як відвічну і невідлучну власність українського народу, а право на неї природне, бо заслужене потом рук, що біля неї працювали. І тому ніяка сила у світі цього права українському народови назавжди — відібрати не зможе!

Клявдія Олесницька.



ПОЛЬСЬКА НАРОДНА РАДА СТОЇТЬ ПРИ СВОЇМ

ЛОНДОН, (ОНА). — Всупереч стараннями деяких політиків в Лондоні переконати польський уряд, щоби перестав докучати Совєтському Союзови в справі польсько-совєтської границі, Польська Народна Рада видала заяву, в якій говориться, що Польща таки має бути відбудована в границях сперед першого вересня 1939 року. Заява каже, що Народна Рада відбула в цій справі окреме засідання і по довгих дискусіях принято резолюцію, що Польща має бути така сама, як була перед нападом Гітлера. Члени цього імпровізованого польського парляменту є тої думки, що старі польські границі є непорушні, що ніяка чужа держава не сміє нарушувати суверенности польської республіки.

Польська Народна Рада в Лондоні піддержує заяву кабінету, в якій уряд також висловив думку, що на ніякі зміни границь він не піде. Польське правительство опрілюднило своє домагання старих границь Польщі і заперечило „злобну пропаганду", що нібито польський уряд в Лондоні виступає проти Совєтського Союзу. В урядовій заяві є натяк, що уряд не буде толерувати посторонного вмішування до внутрішних справ Польщі і нехтувати права її горожан без огляду на те, чи вони живуть в Польщі, чи закордоном. Кажуть, що останній закид є також звернений в сторону Совєтського Союзу, бо Совєти мали дати польському урядови до зрозуміння, що вони вважають людей з Галичини й Волині за своїх горожан.

Чим саме ця буря в ложці води закінчиться — не знати, бо совєтський уряд також стоїть при своїм, щоби справу границь тепер не зачіпати, а всю свою енергію звернути на знищення німецької воєнної машини. Як Гітлер буде зломаний, то тоді буде можна говорити про справу границь, а покищо такі малозначні справи тільки псують настрій і викликують баламуцтва.

Члени Обєднаних Держав мають перед собою завдання створення другого фронту в Европі і вважають, що поляки зовсім не на місці підносять справу границь. Зрештою, в Лондоні вже застановляються над тим, що як прийде час на вирішування границь, то треба буде запитати й місцевих людей, до кого вони бажають належати.



ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.









ТАРЗАН ч. 728. — Людські хижаки



„Ви мене звяжіть і закнеблюйте мені рот", сказав Джеґер, „аби виглядало, що ви мене перемогли".

Зробивши це, бандити далі кралися тихцем, але їх кроки розбудили Тарзана з його легкого сну.

Як він скочив на рівні ноги, вони націлилися на нього рушницями й револьверами. Він був безборонний. Спреґ засміявся.

„Ми переможці. Ми маємо силу, і ми забираємо ваше мясо".